

Nemzeti Társalkodó

Julius 14dik napján 1835.

Süket némák nevelő intézete Párizsban.

Párizs sok nevezetességei közt különös említést érdemel ez emberi jótékony intézet, melynek célja a' szerencsétlen süket némák terhes sorsokat némüleg elhordozhatóvá tenni. Ki e' szép intézetet meglátogatja, midőn az épületbe bélépik, két vagy három ifju süket némáktól fogadtatik, és a' lépcsőkön fel azon terembe, melyben a' tanítási gyakorlatok vagy próbálatok tartatnak, bévezetetik. Az első szoba különféle portékák és műszerek raktára, főként éléfant csonthól és gyökérfából készített esztergált munkák, melyeket az intézet nevendékei készítenek és itt ezen szobában árura kitételnek. Mindennek ki ez intézetet meglátogatja, egy kis könyvecskét nyujtanak kezébe, hogy azt megvásárolja; ennek árura egy frank, ebben megtanálható *de l' Epée* abbásnak, a' süket némák nevelő intézete alapítójának mejképe, ki az 1789 évben, élete 77ik évében halt-meg; megtalálható *Sicard* abbásnak, *de l' Epée* következőjének, ki 1802ben 80 éves korában halt-meg.

Második fél-esztendő. 2

rában halt-meg, arczképe; továbbá *Marsieu* süket némának, *Sicard* tanítványjának, 's végre *Clerc* süket némának, hasonlólag *Sicard* tanítványának és most az észak-ámériki süket némák intézete felügyelőjének, képei, útasítás adatik a' kis könyvben miként kelljen a' süket némákkal magunkat megértetnünk, velek jegyek által beszélennünk, fel vannak e' könyvecskében azon jelesebb feleletek jegyezve, melyeket ez intézet nevendékjei, az intézetet meglátogató közönségből hozzájuk intézett kérdésekre feleltek. Egykor egy ifjú asszonyság *Clerc* süket némától ezt kérdezé: valyon a' süket néma szerencsétlennel tartja-e magát? A' felelet e' kérdésre e' volt: „a' ki semmivel nem bírt, semmit sem vesztett-el, és a' ki semmit el nem vesztett, nincs mit fájtaljon. A' süket néma soha nem hallott, soha nem beszélt, ő tehát sem hallását, sem beszédét el nem vesztette, és ezért sem az egyik sem a' másik hiányját fájdalmason nem érezheti. Egyébaránt reája nézve nagy vigasztalás az, hogy a' hallást, írást, és a' beszédet jegyek által kipótolhatja.“ — Ezen felelet igen logikai egyenes következtetésű, és nagyon abstract philosophiájú, annyira hogy ennek egy közönséges süket némától való szabad, és mesterkéletlen származását alig lehetne hinni. De ezen feleletet maga *Clerc* a' süket néma adta, és a' közönség jelenlétében tett próbák és gyakorlatok mindent meggyőzhetnek a' felől, hogy a' kérdéseknek feltételében és az

azokra adandó feleletekben semmi alattomos-
ság vagy csalfaság nem történik. Esméretes
a' háládatosságnak azon szép és érzékeny
magyarázatja vagy meghatározása (definitio)
melyet egy süket néma adott: „a' háláda-
tosság a' sziv vissza emlékezése.“ — A' mi
Párizsban sok dolgoknál, melyek közletről és
távletről egyaránt magasztaltatnak, kedvet-
lenül hat az emberre, az itt is tapasztalha-
tó. Ez azon színészeti, azon mutatványoska-
rakter, mely minden nyilvános cselekedetek-
ben látszik. Nem a' szép nevelő intézetre és
ennek érdem teljes tanítóira illik e' szem-
rehányás, kik éppen ellenkezőleg szép és
emberbaráti elhivattatásokban, nehéz mun-
kásságokban, pompátlan egyszerűséget mu-
tatnak és méj bölcselkedési tudományt czi-
mező komolysággal járnak-el, e' tisztes ok-
tatóktól éppen ellenkezőt t. i. valamivel na-
gyobb elevenséget, több mozgást, és az elő-
adásban több kül szint lehetne kívánni, me-
lyek által az előadás sokat nyerne érdekes-
ségében. Az érintett szemrehányás inkább a'
néző vagy halgató közönséget illeti, mely a'
süket némák intézete nevéndékeinek gyakor-
latait éppen oly érzéssel látogatja meg, mint
a' színházat, a' *cirque olympique*, a' *bou-
levard du temple* művészeit, és a' *marionet-
te* mutatványokat, itt is szint oly hibás szo-
kásokkal, nevetséges előítéletekkel, magáról
formált nagy képzetekkel és siratandó jószí-
vűséggel jelenik-meg. Nevet vagy sír, tom-

bol vagy sohajtoz 's zápor könyekkel áztatja zsebkendőjét, szintugy mint a' *Gaieté* színházban szoktak, melyben a' színház saját nevezetével csudás ellentételben, a' legirtozatosabb és borzasztóbb darabok adatnak mutatványul. Ha az intézet valamelyik nevéndéke írásban vagy jegyek által a' feltett kérdést helyesen megfejtette, ekkor tapsol a' nép és brávot ordít oly hangon, hogy a' falok miatta majd öszve omlanak, mintha a' szegény szerencsétlen csak egy hangocs-kát is érthetne az egész lármából. Midőn a' gyakorlatok alatt, a' halgatók elfogadására a' terem ajtójához állított ifju nevéndékek vaszegekkel szegzett papucsaikban nem tudván, sőt csak nem is sejtethvén a' lépéseik által okozott zörgést, kopognak alá és fel a' lépcsőkön, rettenetesen püsszegtet a' nép, mintha a' szerencsétlenek inkább hallanák az együgyü népnek nem tetszése kijelentéseit, mint saját léptekkel okozott zörgéseket. A' nevéndékek gyakorlatai keresztül mennek az esméreteknek minden lépcsőin a' leggyengébbeken elkezdve a' legerőssebekig, a' kéz vagy a' táblára irt jegyek által maga ki magyarázása elsőb lépcsőin elkezdve, fel a' philosophiai definitioknak kész folyó írásban és a' beszédnek tökéletes utánozásában való előadásokig. Bámulandó azon pontosság, jártasság, tisztaság és sebesség, melyel a' siket-néma a' nekie festésben, rajzolatban vagy képben előmutatott tárgyat, a' néző közönségnek megmagyarázza. Az ily gyakorlatok

annál inkább gyönyörködtetik a' közönséget, mivel ezek plastisch természeteknél fogva minden értelem által felfoghatók, és gyakran tréfás vagy nevetséges alakúak. A' nevelő intézet mostani igazgatója *Paulmier* egy közönséges proba tétel alkalmával, az oktatásban már nevezetes előlépést tett nevéndékeivel éppen úgy beszélt, mint hallás és beszéd tehetségeivel bíró személyekkel, csak hogy lassan ejtette a' hangokat, mivel nem a' szavak hangja hanem a' száznak azok kimondáskori állása vagy formája ad képzetet a' süket némának a' kimondott szavak értelméről. Némelyeknél, kik a' száj mozgásnak látása által nem találják el a' mondott szavak értelmét, e' hiányt az érzés pótolja ki. Gyakran midőn a' süket néma tanítója száj mozgásait egy ideig nézte és még sem érthette meg, hogy mit mond ez nékie, *Paulmier* kézen fogta nevéndékét 's az elmondott szavakat nevéndéke üres tenyerébe ismételve elmondta, 's ekkor a' süket néma legottan helyesen megfelelt a' feltett kérdésre. De a' süket némáknak beszéd utánozások igen érzékeny és fájdalmas hatással van az emberre, 's kérdés, valyon ezen tökéletesedés, mely egy keskenyre szorított határt soha tul nem hághat, jótétemény-é a' szerencsétlenekre nézve, 's nem inkább még nevelése nyomoruságoknak, midőn egy sejdítést ad arról, mi örökre elvan zárva tőlök, csalóka képét nyújtja annak, minek valóságát soha el nem érhetik. A' süket néma csak

látja, de nem hallja a' beszédet, ő ki tudja formálni a' szókat, de nem tud beszélni; ő a' beszédnek külborítékját, testi részét tudja kiformálni, de ebben lélek, elevenség és helyes hangzás nincsen. — Mivel a' süket néma az általa kimondott szóknak hangját nem hallja, ezért az ő szó hangjaiban sem érzés, sem gondolat, sem hatóság, sem szelidség lefestve nincsen, és az ő ajkairól folyó beszéd, minden tartalom és illőség, fontosság és ön állás nélkül való, nem a' mondott dolognak becse, és az indulatnak mértéke, hanem a' pillanati lélekzet vétel történetessége szerint hág és száll, az és a' szó mint könnyű test, lebeg az aërenben, minden féle irányzatban hajtatik 's végre ellankadva száll alább alább. — Úgy tesz mintha az így beszéllő vagy beszédet utánozó süket némának mejjét valamely nagy tereh nyomná, és a' szó hangokat csak igen nagy megerőltetésével adhatná-ki, azért ezen hangok inkább egy fájdalmas nyögéshez, mint rendes beszédhez hasonlítanak. Nem lehet eléggé leírni, hogy az ily proba tételek mily kínos és szorongató behatással vannak a' hallgatókra, hanem szerencsére ez aggodalom és fájdalmas érzés csak egy oldalú, 's e' részben *Clerc* süket némának felelete legnagyobb megnyugtató szolgál; ő ezt mondta: „a' süket néma ki semmi szolló és halló tehetséggel soha nem birt, azt mi neki fogyatkozik, vesztésnek nem érzi, 's mivel tulajdon maga beszédét sem hallja, saját be-

szélő tehetségének nyomorult és fogyatkozásokkal teljes voltáról nem ítélt, sőt inkább ő ezt úgy tekinti, mint az emberi mesterségnek és tudománynak, a' természet sanyaru mostohaságán nyert nagy és csudálatra méltó győzedelmét. — Az intézet felügyelője *Paulmier* úr, a' probatétel előtt előadá rövideden a' süket némák állapotját egész Franciaországban általjában véve. Ezen előadásból a' tetszik-ki, hogy az egész országban mintegy hét ezer süket némák találatnak, 's hogy e' nagy számból csak kevesen részesülnek a' tanítás, oktatás és nevelés, mint lelki úja születés jótéteményeiben, és hogy e' kevesek közzül is *de l' Epée* abbás alapításának áldás teljes jótéteményeit csak azok kostolhatják, kik a' párizsi intézetbe felvétettetnek. Ezeknek számok pedig meg van határozva és a' süket némák nagy számához mérve igen kicsin. E' tekintetben e' jótétemény intézet valósága, hírének meg nem felel, és bizonyos tekintetben hasonló az invalidusok intézetéhez, mely a' francia invalidusoknak egy részét mindenen felett jól és gondosan ápolja 's azonban a' nagyobb részt oltalom és segedelem nélkül veszni hagyja. De e' két intézet közt meg van újból az a' nagy különbség is, hogy *de l' Epée* abbás alapítványa tiszta emberi szeretetből származott, midőn az invalidusok kastélyának építése, valamint *XIVik* Lajosnak minden egyéb nevezetes építményei, mesterművei és emlékezetes művészeti csinálmányai,

főként fény és pompáért valók voltak 's csak láttatni ohajtásból születtek.

Megjutalmazott gyermeki szeretet.

Egy Sloy Theresia nevü, Svécianak egyik falujából való lányka kéntelen volt a' városban keresni magának szolgálatot, mivel nagy szegénysége miatt otthon nem élhetett. De midőn hallá, hogy édes anyja beteg, legott elhagyá szolgálatját, 's sietett haza, hogy anyjának gondját viselhesse, ápolhassa, 's keze munkájával táplálá azt.

Történt azonban, hogy egy uraság lovagolt keresztül a' falun, 's meglátá a' leánykát, ki vízért ment volt a' kútra, 's a' gúnyákat kimosni. Annyi szemérem űlt arczán, 's annyi illendőség volt maga viseletében, hogy az utas egy darabig mind csak nézé, végre leszálla lováról, közelebb lépett a' kúthoz, 's egy ital vizet kére. Barátságosan felelt a' leányka az idegen kérésére: „Legott uram“ 's egy vízzel telt kantát nyujtva neki, félre fordúlt, 's végezé mosását, az úr még mind szájánál tartá a' kantát, mintha mind innék. —

„Kérem, mondá a' leányka, adja által az úr kantámat, sietnem kell, anyámnak szüksége van reám. Bár mint sietek sem lehetek elég jókor nálla.

„Tehát anyád is van?“

„Van uram, oly szerencsés vagyok, 's

nines is rajtam kívül az egész földön más istápja.“

„Hol lakozik anyád?“

„Ott alatt, látja az úr a' házat ama fa alatt?“

„Hiszen az egy kunyhó,“

„Kunyhó! uram az, a' mi lakunk.“

„Jól van gyermekem, elfoglak kísérni, hogy anyádat is megesmérhessem; dréek egy anya lehet, mivel leányától oly igen szerettetik.“

„Ah igen, nagyon szeretem anyámat, bár sok jót tehetnék vele!“

Az uraság kantáránál fogva vezette maga után lovát, 's megérkezett a' leánykával a' lakig. A' leány megnyitá annak ajtaját.

„Anyám, kiálta béléptekor, itt egy uraság, kinek egy ital vizet adék, téged akar látni.“

Első béléptével a' kunyhóba meg volt indulva az uraság, de még inkább megérzékenyült, midőn egy öreg beteg asszonyt, egy nyomorult szalma ágyon feküve meglátott. „Szegény asszony, monda, egész szívemből sajnálom kendet.“

„Ah uram, felelt a' beteg asszony, koránt sem oly szánást érdemlő állapotom, mióta mellettem van az én kedves leányom, ki minden lehető módon könnyebbíteni ügyekszik sorsomon. — Hinné az úr, majd var, majd fon, majd köt másoknak, éjjel nappal dolgozik. Csak az ő szorgalmának, 's szakadatlan gondosságának köszönhetem éltetemet. Az Isten, ki a' szeretetnek istene, áldja-

meg az én jó leányomat!“ Így szollott a beteg 's zokogva síra.

„Derék leányzó, monda az uraság, maradj mind végig oly jó, fogadj szót anyádnak 's ártatlan szived sugallásának. Nem volna kedved Stockholmba jőni? ott szerencsés-sé tennélek téged.

„Stockholmba? monda a' leányka, hiszen ott lakik a' mi királyunk.“

„Ugy van, a' király ott lakik.“

„Nem uram, nem hagyom-el szegény anyámat, ha mindjárt királyné lehetnék is.“

„Ugy-e bizony, még nem valál várason?“

„Vagy igen, egy várason szolgáltam, de keserves volt ott nekem.“

„Hogy hogy?“ University Library Cluj

„Asszonyom igen kemény szivü volt, 's ritkán maradtak nálla a' szolgáló leányok nyolcz napon tul. Naponként, éjszaka tíz tizenegy óráig kelle dolgoznom, hetenként minden szobákat térdeimen kisúrolnom, 's jóllehet a' tartós munka betegségbe ejtett, még sem szána, sőt untalan szitkokkal illetett. Ez igen fájt nekem, de az istenre 's jó anyámra gondolva hallgaték 's tovább folytatám dolgomat. — Minden ház körüli munkát nekem kelle végbe vinnem, 's naponként felette sokat is járnom, 's csak ha legcsekélyebbet vétettem is, asszonyom egész napon keresztül mocskolódott, 's olykor meg is vert. Volt asszonyomnak még egy fija, és egy leánya is — ezek szint oly durván bántak velem, mint anyok, 's ha sir-

tam vagy egyszer keménységekért, azt mon-
dák: szenvedjek mert azért kapom a' fize-
tést és eledelt. Még is soha nem panaszkod-
tam ellenek, 's jóllehet ritkán volt módom
csak jól is lakhatni, mind addig megmarad-
tam ezen kemény szolgálatban, míg anyám
megbetegedék, 's engem magához hiva.

„Terhes monda az úr, igen terhes,
hogy a' szegény cseléd mindent kénytelen
eltűrni. Meggondolhatná akarmely gazdasz-
szony is, hogy cselédje éppen úgy ember,
mint maga. Hiszen az Isten mindnyájunk-
nak egy formán atyja! Ha a' cseléd hiven
és pontosan megteszi kötelességét, örökké
bír annyi érdemmel mint asszonya, ki ké-
nyére parancsol, eszik, iszik, visitákat te-
szen, sétál, 's néha, a' legkönyebb házifog-
lalatosságot ha megteszi. Cseléd nélkül min-
den házi és mezei munkát nekünk magunk-
nak kellene megtennünk. De még menyíre nem
illetlen az ifju emberek durvasága, kik jól-
lehet még csak semmik a' világon, 's mégis
nagyot hisznek magokról, 's azt vélik, hogy
minden gorombaságot elkövethetnek a' sze-
gény cseléden! Gondoskodtam volna én a-
nyádról, ha Stockholmba lett volna kedved
jöni, de mivel egy átaljában maradni kívánsz,
vedd ezen erszényt.

„Ah uram! ennyi pénz! Anyám, sza-
bad lesz elvennem?”

„Tiszta lelki esmerettel, felelt az úr,
tiszta lelki esmerettel elveheted!”

A' leányka elvevé a' pénzt, 's örömmel

kiálta fel: „Oh ezen pénz legyen anyám számára!“ 's által adá anyjának. Az öreg asszony felakart ágyáról kelni, hogy a' jó úrnak lábaihoz boruljon, de az, közelebb lépven megakadályozá. „Tiszta igazad van asszonyom a' keresztyéni ápolásra, monda, nekem pedig hatalmamban áll inségedet könnyebíteni. Te pedig jó gyermek, viseld tovább is anyádnak gondját. Egy szerető anya, mindég legbecsesebb kincs marad e' földön, gyermekeinek.“

Az öreg asszony az ég felé emelé fel kezeit, 's leánya megindulva állott mellette. „Mi pedig egyebet nem tehetünk, monda reszkető hangon a' leánya, minthogy imádkozzunk ezen jó urért.“ Megcsókolá tisztelettel kezeit, 's azon ártatlan szeméremmel köszöné jóságát, mely oly magos disze a' szelid nemnek.

„Azt tegyétek gyermekeim felett az uraság, éljetez szerencsésen!“ Ezeket mondván lovára ült és megvála tőlek.

Fertály óra alatt elterjedt a' hír, hogy a' király lóháton járt a' faluban. Az anya és leánya nyugtalanok kezdtek ezen hirre lenni, de még kétséges volt előttük a' dolog. Mindazáltak tudák, hogy harmadik Gustáv király, gyakran csak egyedül közönséges úti köntösben felszokta járni a' falukat, alattvalói állapotjuk aránt tudakozódva. Azonban nem soká maradának kétségben, mert alig ére Gustáv király Stockholmba, közelebbi környülállásait is kitudakozván, mind-

kettejének, az anyának, és leányának esztendőnkénti egész életekre való tartalmat rendelt úgy, hogy az anya' halála után száljon által a' leányra. — De mennyire nem jutalmazá-meg tulajdon lelkiismerete, hogy szegény öreg anyjának, öröme és oltalma egyedül ő volt!

Suovarow és taktikája.

Ezen Orosz hadvezérnek, kit szerencsége a' leghiresebb vezérek sorába tett, főhadi taktikája e' volt: „*Előre és vágd.*“ Kegyetlensége, indulatossága azonban nem esmert határt. — Ennek némi orvoslására megparancsolta hadi segédjeinek, hogy midőn magáról elfelejtkeznék, feldmarschall *Suovarow* nevében, emlékeztessék maga mérséklésre. Egykor szolgálatbeli hibáért egy katonát keményen botozván, segégje így szólítá-meg: „*Suovarow* feldmarschall parancsolta, hogy az ember ne engedje magát a' harag által meggyőzteni!! „Ha ő parancsolta, mondá ez, úgy engedelmeskedni kell“ 's megszűnt a' botozástól.

II. Fridrik helyes maga feltalálása.

Az egyetlen egynek nevezett *II. Fridriket* nem csak hogy gyengéden nem szerette atyja, hanem még a' thronusba való örökösödésről is lekivánta mondatni. A' láng-

eszü korona örökös csak helyes maga feltalálása által tudott kimenekedni a' veszélyből. Atyjának ugyan is, ki őt, hogy még inkább kelepczébe vonja, azt ígérte hogy tanulásra, utazásra 'sát. engedelmet ad, mi-
ket pedig tiltott tőlle, azt felelte: „Reá áll örömet kívánságára, csak vallja azt, hogy nem törvényes saját gyermeke“ Atyja, ki a' házassági hűségről igen sokat tartott, azonnal elállott kívánságától.

Lucullus vacsorája.

Lucullus római hadvezér temérdek gazdagságot szerezvén, oly pazér fényűzésben élt, hogy pompás élete, példa beszéddé vált. Egykor csak maga vacsorálván otthon, keményen megpirongatta udvarmesterét, hogy a' rendszerintnél kevesebb ételeket adtak fel asztalára. Ez azt adá okul, hogy nem tartá szükségesnek, tudván, hogy egyedül vacsoráland otthon ura. „Hát nem tudtad így szólla keményen erre *Lucullus*, hogy *Lucullusnál* ma *Lucullus* fog vacsorálni?

R o l f i n k o z á s.

Rolfink jeni boncz és sebész professor szüntelen bonczolgatván testeket, annyira félték tőle, hogy még a' halálra ítéltetett bűnösök is bírásaikat csak arra kérték, hogy testeket rolfinkoztatni ne engedjék.

A' lúd és farkas.

Mi lúdek szabadítottuk-meg a' Capitoliumat, így szolla egy magas nyakú lúd a' vízben úszván, csak ez is megbizonyíthatja, hogy a' rettenthetetlenség a' lúdeknek is tulajdona. — A' parton sétálva így dicsekedék egy farkas: a' nagy Romulust egy nőtény farkas szoptatta: hasonlíthatatlan volt mindenkor a' jó farkasok kegyeskedő szeretete. Ugy van! — gágoga erre amaz — bár az ember valaha a' mi virtussainkat megesmerné! — Igen is a' bölcs természet a' lúdeknek bátorságot, a' farkasoknak jóságot adott. Azonban egy ólyv, mint sebes fortélyal teljes ellenség, mutatkozván, buvni kíván a' lúd a' víz alá, nyaka és lábai reszketnikedének, a' farkas pedig a' parton tovább balagván, 's egy kitett gyermeket találván, nyomban felhapsolja. —

Minő sokan dicsekednek olyan erényekkel, és talentumokkal, melyeket éppen nem bírnak! Mely sokan büszkélkednek eleiknek olyan tetteivel, melyeket azok csak vaktában, vagy pedig egy szerencsés történet által vittek véghez, vagy ha igaz nemes vér által tették is: de azon vérnek, mely már kifogyott, csak egy cseppjével is nem bíró utóik kinevettetés nélkül azokra, a' magok dicsértetések végett; nem hivatkozhatnak, mert hasonlót nem cselekesznek. — K. J.

T u r p i l l u s.

Turpillus, egy gazdag zsigori, egykor egy nagy és pompás ebédet adott, (de csak álmában). — Volt 50 vendége. A' borok Cyprus szigetéből, Spanyolországból, 's Hegyaljáról voltak ezen öröm innepen. Az étkek, asztali ékességek, (Aufsatz) alig fértek a' táblán, egyszersmind magát is egy igen drága és új divatú pompa köntösben szemlélte. — Oh! mint gyötrődött 's bosszankodott a' sohajtozó Turpill ebéli költségén! — Azonban, imé a' nyughatatlanság, és szorongató fös-vénység felébresztik őtet. — Töstént megesküdt száz esküvésekkel, hogy valameddig él, soha többször így álmodni nem kíván. —

K. J.

A' szerencsétlen egybe szollalkozás.

Egy ember, ki a' bolondok házába vala zárva, kérdeztetett, miért jött legyen oda? — „Egy szerencsétlen öszveszollalkozás miatt“ felele amaz. „Hogy hogy?“ kérdé tovább. Hm! igen könnyen, én azt kiáltottam, hogy a' világ bolond, a' világ hogy én vagyok bolond, 's kiáltásom a' világe által elnyomattatott, ítéljék meg az urak, melyikünknek volt igaza?“

V. F.